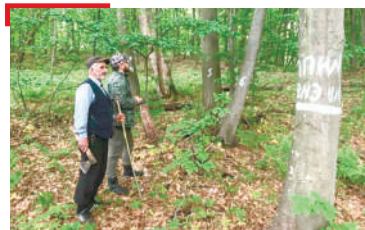

СПОРТ
Мужече Іадсаькх тохарах Іомалуш хьалхара турнир дІайихьар

16

БЕРКАТЕ БОЛХ
ГІалгІайчен хьунашкара хьалаш тохкаш бола лаьтгара болх дІабихьар

15

СЕРДАЛО

1923 100 лет

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№39 (12566)
Ардара бутт,
13 ди, 2022 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
бекарга бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Знак почета»
яха орден
еннай

УНАХЦІЕНО
ГІалгІайче - дІаьха вахар долча наьха регион я

2

ЭСКАР
ГІалгІайчен Шолжа района администраце дийцар тІем тІа бигара шоллагІча даькье е езаца кийчонах

4

ЮРТБОАХАМ
Россельхозцентра ГІалгІайчен филиала кулгалхочунна байзар Московски областа беш бола болх

5

САКХЕТАМА БОАРАМ
Къаман культура лораш

7

КХОМ БАР
Шолжа-шахьара Пожарно-спасательни колледже хІанзарча ханара тренировочни майдаш хьайийлай

9

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

ДегІауха ГІалгІайче
МагІалбике Херсонски урамах
Донбасс йоаккхаш байнарий сийлен
аллея хьайийлар

2

**Сага
декхар**

Республикански
шоатта дІадихьар
Іоазот кашамашка

3

ГалгӀай Республика Мехкадаь Келаматанакъбан Махьмуд-Ӏаьбла юртбоахама болхлоь ден хетадаь

Хьамсара юртбоахама кьахьегамхой!

Аз дега тӀара давкьала дувц шо профессиональни цӀайца – юртбоахама болх-лочун денца.

Укх дийнахьа вай безбу хьаьнала лаьттаца кьахьегаш, цун беркат совдаккха ловш, низ ца кхобеш, болх беш бараш, вешта аьлча, лаьттаца кьахьегаш, хьай-баш лелдеш мел бараш.

Лаьттацара болх – сага вахаре йоккха меттиг дӀалаьца латт. Из атта боаца болх лерхӀам бе безаш ба. Кьахьегамма совгӀат хул – беркате хьувкьам.

Халонех ца кхераш хилара, оаша доккха дакьа лоаца республика юртбоахам дегабоалбеш, продовольства кхерамзле лакхаеш, отчетственни кхачан продукци конкуренци совйоаккхаш.

Тахан геттара доккха баркал ала лов ший кулгашца лаьттан тӀа болх беш, маькх кхееш болчарна. Баркал шоана мехка накьадоалаш шо хилара.

Могаш, маьрша долаш дахалда шо, иразе, беркате хилда шун вахар. Барт, цьхоагӀо ма эшийла вай Мехка.

ДегӀауха ГалгӀайче МагӀалбике Херсонски урамах Донбасс йоаккхаш байнарий сийлен аллея хьайийллар

Газданакъбан Ахьмад

Тема-сийлен шахьаре МагӀалбике, тахан, акци дӀайихьар Россе дӀахьош йолча лаьрхӀача операце, Донбасс йоаккхаш байнача пхе бӀухочун сийна.

Цунна кертте латтар ГалгӀайчен Кулгалхо Келаматанакъбан Махьмуд-Ӏаьбла, иштга Донецка Халкьа Республика Кулгалхочун декхара ш кхоачашдеш волча Пушилина фусам-нана, Пушилина Ирина. Доакъашхоша херсонски урамах керда гаьнаш дӀаегӀар-МагӀалбика керттерча урамах цаӀ я из.

«Цу акце шоай декхар дӀазза

кхоачашдаь, Донбасс лореш лаьтгача вай бӀухой сийде баьккараш дог диза бар цу моча лоархӀамеча гӀулакхаш.

Херсонская урам вай шахьара керттерча урамех цаӀ я. Укхазе, тахан, дӀайийна кьона гаьнаш, хьальъяь аллея кастлуш хозален тӀехьале хинна дӀаотгаргья», — аьлар ше «Сердало» газета интервью луш, шахьара администраце кулгалхочо Галай Мувсас.

Хьалхадоккх, МагӀалбике, 1,3 километр йаьха йолча херсонски урамах, региона кулгалхочо Келаматанакъбан Махьмуд-Ӏаьблас тӀадиллача декхарах, из урам тоаеш ремонтни балхаш дӀадиьхар.

ГалгӀайче - дӀаьха вахар долча наьха регион я

Газданакъбан Ахьмад

ГалгӀайче дӀаьха вахар долча наьха регион я — експерташа статистикага хьежжа оттадаьд, ха яьннача наха юкье, эггара кӀезигагӀа валар дола республика я из, аьнна.

«ДукхагӀа, пенсионераш (мала нах 60-шу совгӀа, кхалнах 55-шу совгӀа) даьннараш леш йола моттиг лоархӀаш я Новгородски область: цига из ха яьннача 100 эзар сага духьала 5,97 эзар валар нийслу. Цунах йоах ростата 2021-ча шера беча хоам тӀа. КӀезигагӀа нах бейна моттигаш, цу ха яьннача наха юкье, ГалгӀайче хилар (2,06 эзар), Ямало-Ненецки (2,52 эзар), Чукотке (3,02 эзар) автономни округашка. Иштга, валар лаьгӀа долаш моттиг лоархӀаш я

Дагестан, пенсионерашта юкье дӀалархӀача (3,09 эзар), Ханты Мансийски автономни область (3,26 эзар)», — аьлар експерташа, шоаш лоархӀаме цифраш ювцача хана.

«Цу тайпара, нах кӀезигагӀа а дукхагӀа а бахаш хилара йола башхало хила тарлу, лорий новкъостал цьаьца йолча моттигашка дӀа ца кхоачаш хиларах. Из иштга дувзадена да больничаш ца тоаш хиларца, могаш воацача сага лорашка чакхвалара йола, диагностически оала отделенеш ца хиларах, регионашка аптекаш ца тоаш хиларах. Цул совгӀа, наха юкье унахцӀено лелаяра йола пропаганда дӀахьош хиларах тийша а дукха да», — аьлар юкьарча практика лора Прокофьев Дениса.

Сага декхар

Республикански шоатта д'адихьар Гоазот кашамашка

Газданаькъан Ахьмад

Республикански шоатта д'адихьар х'ираштеи г'алг'аштеи юкье эттача доккхача довна юкье, цхьаккха бехк боацаш боабай вай къаман боккхий нах, бераш, кхалнах, кагирхой, гаьдала — боаккача Гоазот кашамашка. Йоккхача харцон юкье вахар хаьда нах ба цига боаккараш. Тахан цига д'айихьача, цу беркатеца акце дакъа лоацаш бар: ишколашкара дешархой, студенташ, боккхий бараш. Х'аравар цхьа дакъа лаца ловш венавар укхазар.

Из я ц'аккха а хадарг'йоацача г'айг'ан моттиг, цига боаккача, ха йоацаш, бехк боацаш байнача наьха ц'ераш мелла ха мара ца яхарах дегашка яхаргья. «Со укхазар венав сайца деша баг'ача новкъосташца, иштта кх'ийолча факультеташкара студенташ ба тхоца. Д'ахьош иштта акци я аьнна хезача, юстардиса цхьаккха а бахьан дац вай аьнна, арадаьлар тхо. Из вайх х'ара сага декхар да тахан! Бехк боацаш укх лаьттан к'ала нийс'беннача наха хьалхашкара декхар да ер.

Цхьа з'амига г'улакх да-кх ер вай массане хьаллаца дезаш. Геттара дика хет, тахан, укхазар иштта дукха адам гулденна. Се укхазар кхьача а воккхий веш ва со», — аьлар тхога университете лорий факультета студент волча Оахарганаькъан Осман. Ма дарра аьлча, тахан цу Гоазот кашамашка даьлар

воаллар из. б'аргадайна, в'алла а лац сона цу х'амама шоатта ала... Тайп-тайпарча ханашка кхьача дукха адам гулдаьча цу беркатеца г'улакхах шоатта дар из алар цхьа к'езига а хет сона-м. Гулбеннарашта юкье зийра аз дукха ха йоачаш д'айихьача, Еригача Россесурткхоллам гойташ хиннача конкурсе, вай республикера къаман кхоллама ц'а д'ахьокхаш хинна ц'ихеза суртанча Пх'илек'онгий Заур. Ма даггара, йолх'инг хьокхаш, туешта к'алхара моттигаш ц'енгеш

«Вайх х'ара саг байнараш-цара лерх'ам лорабеш хила веза! Цу г'улакхо ду вайх нах», — аьлар лоацача интервью цу з'амигача саго. Массе хана дег чу латтаргдолаш г'улакх дар, соца цхьана газете болх беш волча Шамаев Беслангара аз зийнар а... Болх йисте баьнна арадовла гулденна Юдоладелар тхо коаналараш йолчаьха. Беслан тхоашта юкье воацалга зийна со д'ахьа хьезача эггара юстара улла цхьа боарз ц'енгеш воаллар из. «Сай болх йисте ца

баьлча со аравоалалургвац укхазара. Укх сага гаргара нах хьабаьхка, еригаш моттигаш лостам баь йолаш, е боарз иштта латташ б'аргабайча хало хургья цар дегашта.

Уж мо дола х'амаш теркал де деза вай, бусалба наха». Тахан са б'аргашта дайна сурт наха юкьера барт-безам хьахьокхаш дар. Цхьа боккха дезал санна берригаш д'аэйтта йокъаенна гаьнаш аракухьаш, галеш нувхех хьалдузаш, йоархаш хьайоахаш, лостам беш лаьттар берригаш. Тахан цига хин-

нараш ба а бар цхьа боккхача барт тайнача дезала нах! Ма дега йовхал тоссаш, дог г'аддугаш сурт дар-кх из! Вай къаман нах массе ханашка а цу мо долча х'аман т'ехьа белгал болаш хьабаькаб. В'аши оаг'ув хьаллацар, ийшача моттиге сиха гуллуш хилар вайх массе хана даьллад. Дика дегаш дола нах дукха ба вайна юкье! Яхь лораеш хьадена къам да вай дар! Из хьахьокх тахан вайца боацача наьха кхело... Дала гешт долда байнарех! Дала къахетам болба царех!

ГалгIайчен Кулгалхочо аларах вIашагIьеллар тIем тIа бигача наьха дезал хьаллацара йола акци

ГIазданаькъан Ахьмад

ГалгIайчен Кулгалхочо Келматанаькъан Махьмуд-Иаьлас лаьрхIар, хIара бетта ше баьча балхара хьаэцача ахчах цьха дакъа, тIем тIа бигача бIухой дезала долча новкъостала дIадахийта. Из гIулакх сикха хьаллаьцар наха. Ахча хьачудоагIаргда ГалгIайче дегIайоалаяра Кьаман фонде.

«Цу моча наха деш дола новкъостал мел лоархIаме да кхета а деш, вай паччахьалкхено ГалгIайче дегIайоалаяра йолча Кьаман фонде дIахьожде лаьрхIад, тIем тIа бигача бIухой дезалашта новкъостал хургдолаш, хIара бетта луш долча алапе тIара цьха дакъа.

Келматанаькъан Махьмуд-Иаьлас юкьедаьккха «Мехка маьл» яха дика гIулакх шоаш хьаллоацаш хиларах аьлар: ГалгIайчен Халкьа гуллама депутаташа, иштта республика кхийолча ведомстваша, региона муниципалитето, бизнес-менаша.

«Мехка маьл» акци хьаллаца безам бараш ди тIехьагIа совбоалаш латт», — аьлар Кьаман фонде.

ГалгIайчен Шолжа района администраце дийцар тIем тIа бигара шоллагIча даькье е езача кийчонах

Берданаькъан Лорс

Шолжа района Iаьдало, ше совещани дIахьоча хана, дийцар частични оалаш йола мобилизаци яра шоллагIча даькье де дезадох.

Цу хаттара юкьебоагIаш бар:

районни администраце болхлой, юрта администраце кулгалхой, моттигерча тIема комиссариата болхлой.

Цьхацца бола нах, тIем тIа бехаш хилара болх чакхбаккха безалгах дувцаш, белгалдир из мероприятия дIахьош доагIаш дола закон лорадар, чIоагIа

лоархIаме долга.

Шолжа района кулгалхочун декхараш кхоачашдеш волча Йовлой Османа, ше цу кхета-чен балха тIехьа кулгалдеш белгадир юрта администрацей кулгалхой, иштта тIема — учетни истола говзанчай терко тIа а озаш, запасе оалача мугIаре лат-

тача наьха спискаш отгае езалга.

Из болх дикагIа дIагIоргболаш деш да, частични оала нах тIем тIа баха кийчбара бола болх дикагIа а ший ханна-хьа дIачакхбаккхара. Цо яхачох, нахаца, ма дарра, из хьал дIадовзийташ беш бола болх а юха соцабе йиш яц.

Илдарха-ГIалий тIа дийцар моттигерча барт бара йолча комиссе балха толамаш

Берданаькъан Лорс

Илдарха-ГIалий тIа вIашагIкхийттар, даькье тIара барт бара йолча комиссе доакьашхой.

Гулбеннараша дийцар 2022-ча шера, кхоалагIча кварта-ле барт бара, аьнна дIабихьача балха тIехьа, даха таро хинна толамаш малагIаш да.

Комиссе кулгалхочо Довр-биканаькъан Ийисас, из иштта

ГалгIайчен Кулгалхочун чуйоагIача барт бара йолча комиссе доакьашхо а ва, цо хоам бир, белгалъяьча хана, Илдарха-ГIалий тIа цьхаккхе а саг леш дола дов хиннадац, аьнна.

Цо яхачох, моттигерча кьо-

аноша а дийшача наха а новкъосталдеш, нийсденна, наха юкьера довнаш юстара даьхад, цунах кхы доккхагIа зулам далалехьа, иштта кьахьийгаде-царе, доккхача довна тIа дала тарлуш йола моттигаш а яр цу

юкье.

Доакьашхоша дийцар, барт бара йолча комиссе дIахо де лерхIачох, шоаш бахача даькье тIа барт бергбола болх дIабахьа безаш хиларах.

Россельхозцентра Галгайчен филиала кулгалхочунна байзар Московски областа беш бола болх

Коазой Мадина

Россельхозцентра Галгайчен филиала кулгалхо Белхарой Керам, Московски областе «Золотая осень-2022» Еригрессе выставка дӱахьоча хана, йоккхача форуме дакъалоацаш хилар, цул совгӱа, цунна байзар ше мо болча балха новкъосташа цига беш бола болх.

Региона филиалашка болх беча наха лаьрхӱа йола, Московски областа Россельхозцентра филиале гӱолла экскурси йир,

цу урхален кулгалхочо Луньяка Иринас.

«Московски областе гӱолла йолча Россельхозцентра филиала кулгалхочо бовзийтар боллошта, испытательни лабораторе болх, иштта урхален технически оснащени.

Хьаьшашта довзийтар фуна материала беча балха говзал мишта хила еза, биопрепараташ арахецар, юртбоахама товараш арахецарна дийцар мах душ дола хьалаш малагӱаш да», — аьнна хоам бир, Галгайчен республика Юртбоахама центра пресс-служба.

Галгайчен йоккхача предприятеша хьабе болх боаца региона кагийбараш балха бех

Газданаькъан Ахмад

Магӱалбика района администраце кулгалхочо Кхузнаькъан Кьамбулата, юртарча администрацешта тӱадиллар, Галгайчен йоккхача предприятешка хьабе болх боацаш багӱача кагийбарашта, болх болга хьалхадаккха аьнна.

Цу предприятеша, мах бо-

ацаш буача кхачанца лалашо ярал совгӱа, балха уж нах дакхувларах а мах боаккхаш хурбац аьнна хоам бу, цул совгӱа, балха хьалаш а лертгӱа хургда. Уж я керда хьайийлла, регионе болх беш йола, барзкъаш а кога тӱа бувхабу гӱирс а тегаш йола фабрикаш.

«Вайцига болх бе йолаенний «4БРА» оала, хӱамаш тегаш йола фабрика, из йолаенна дукха ха

яц, бакьда, толашагӱа йола оборудовани я цу чу. Назрановски района чуйоагӱача лаьлий-Юрта я из болх беш, цу чу хьаеш я: тӱабувхача гӱирса хӱамаш, иштта кога тӱа бувхабу гӱирс, лаьрхӱа дола барзкъаш, иштта заказчикаша деннача декхарах хьадеш дола дукха барзкъаш.

Фабрика ше болх беш я, Назране Заводской урамах №5, дика балха говзал йолаш а, цул

совгӱа Итале, Турце болх баь а я из. Росссе доазон тӱа дукха яц, иштта гӱирсаш тегаш йола фабрикаш», — аьлар «Сердало» газетага, муниципальни даькъа тӱарча пресс-служба.

Белгалдаккха дезаш да, балха оттаро, вай кагийбарашта алапи хилиьта а ца леш, дӱахо йодача хана, ца хаддаш, шоай балха говзал лакхье а таро хулийтаргья балха тӱехьа.

Галгайчен Шолжа района вахархочунна кхел ергья цо анаша лелаярах

Султыгнаькъан Йоакьап

Галгайчен, Шолжа района вахархочунна анаша лелаярах кхел ергья — из марихуана, каннабис я, аьнна хоам бу «Сердало» газетага, Галгайчен Республика тӱахьожам боахамо.

«Шолжа района Прокуратура Чӱоагӱдир, шовзткъа шу даьннача вахархочунна уголовни гӱулакх, цо наркотикаш лелаш хиларах», — йоах хоамо.

Лоткъамхоша яхачох, из ийца а лелаш а хиннав ший цӱагӱа 48 грамм дукхагӱа йола каннабис.

Лелаш бокьо йоацаш йола наркотикаш, цунгара кораяь бокьонаш лораьра йолча органашта, цар шоай балхаца бувзабенна, оперативно-розьиска болх дӱахьоча хана, аьхкий.

Прокурора уголовни гӱулакх дӱадахьийтад Галгайчен Республика районни суде.

Дистанционно оалача хьисапе жуккаргал леладеча сага обяьвленех тийша Галгайчен вахархо 150 эзар сом доацаш виссар

Султыгнаькъан Йоакьап

Галгайчен вахархочо ший 150 эзар сом доадир, дистанционно обяьвени еннача жуккаргах тийша, цо Интернет шийна болча пайдана лелайир, аьлар «Сердало» газетага, республика бокьонаш лораеча органи пресс-служба.

«Малгобекский» Росссе МВД МО дежурни даькъа тӱа вера моттигера вахархо, цо хоам бир, массехк ди хьалха, ше Максим ва аьннача сагагара «Тойота «Креста» автомашена лаьрхӱа двигатель ийцар аз. Цунах мах бийцачул тӱехьагӱа цо, Максим ва со аьннача сага 147 эзарей 700 сом дӱадахьийтад. Ахча хьайцачул тӱехьагӱа Максим мича вахар ца ховш вейна дӱаваьннава, е телефон хьаьцаш а вац.

Полице из гӱулакх тохкаш да, из гӱулакх ахча даккхара, наха зе деш долча боараме дӱалаьрхӱад.

ГалгӀайчен Тема-сийлен Шахъара электро- снабжени чӀоагӀъеш ба «Ингушэнерго» говзанчаш

Берданаькъан Лорс

«Россети Северный Кавказ» капитални ремонт дӀахьош ба «Малгобек-Раздольная» (ЛЭП) электропередача лакха вольт йола лини тоаеш. Технически оагӀорахъа балхаш дӀадахъара вӀашагӀелла мероприятия махӀалиоакхаш я 2022/2023 шерашка гуйранара-Іана зама тӀаоагӀаш, халача хьалашка болх бе сетевой комплекс кийчӀьра.

35 кВ ток чуозаш йолча энергообъекто Іалашо ю энергеца Вежарий-Юрта, цхьан даькъа тӀа, МагӀалбика тӀема сийлен Шахъаре.

Цул совгӀа, цо лерттӀа болх беш хиларах тийша да, мехдаьтта скважинашка электро-снабжени хилар а.

Энергетикаша, МагӀалбик къаьстта тӀахьожам лоаттабеш хила езачарех лоархӀаш я. Шахъара тӀема-сийлен цӀи енна пхийтта шу да. Из, Кавказе моастагӀа чувоагӀача хана денал, майрал гойташ, бахархоша шоай са ца кходеш, моастагӀчоа духьала эттай Даьхен кортамукъале йоакхаш.

«МагӀалбик-из вай даьша яькхача кортамукъален цӀи я, цар шоай Даьхе бахъан долаш са дехка гӀаьрахо юхатохаш лайна халонаш я. Цар денал дагаухийташ вай а чӀоагӀагӀа, низболашагӀа, дикагӀа хул.

Шеко яц, тӀема-сийлен Шахъар, къаьстта, терко лоаттае езарех я. Цудухъа, «Малгобек-Раздольная» тока лини тоаяр технически ремонт яра цхьа даькъа да. Цу даькъа тӀа моллагӀа бола низ тӀабахийта безаш хуле а, электроэнерги йоацаш буссаргбоацаш бола болх дӀахьу оаха», — аьлар «Ингушэнерго» филиала кулгалхочун декхараш кхоачашдеш волча ТӀоаршхой Рамзана.

Іана замак кийчо еш «малгобек-раздольная» электропередаче говзанчаша дефектни оала бӀоагӀа чӀоагӀбир, 85 ший болх баь яьнна балха оатхалаш юкьера яьхар, 2,5 км тишбенна аьрсарг а хийцар.

Шоай декхараш кхоачашдеш боакх, ремонтни балхаш дӀахьош, служба шийтта говзанча. Предприяте цу даькъа тӀа, лаьрххӀа бола болх дӀабахъара, йиь техника юкьеяькххай.

Назранерча школьникашта дийцар Кавказ йоаккхаш латаш хиннача мехкахоех-турпалхоех

ГӀазданаькъан Ахьмад

Албохчанаькъан П. — Малсаганаькъан Тухана цӀерагӀча ГалгӀай паччахьалкхен Музея болхлочо дийцар, Кавказ йоаккхаш лаьттача тӀемах лаьца №18 йолча Назранерча ишкола дешархошта. Музея болхлочо дийцар цӀий Іомехкадеш

латаш хиннача гӀалгӀай къаман викалех лаьца.

«Кавказ бахъан лаьтта хинна тӀом эггара даьрагӀа бар, Сийлахь-даймехка тӀом бодаш хиннача ханашка. МоастагӀчун духьала чӀоагӀа эттар цу тӀем тӀа. Кавказа даькъала лаьтта ІоцӀендир, немций гӀаьрахох 1943-ча

шера, тов бетта ийслагӀча дийнахъа.

Цу тӀем тӀа лаьттарий сийле йовргьац цӀаккха а, вай дегашкара. Дукха бар цига моастагӀчоа духьал этта латаш хиннарашта юкье майрал, денал гойташ латаш вай къаман къонгаш а. Царех бар: Малсаганаькъан Тухан, Тутайнаькъан Нина, Албох-

чанаькъан Тамара, Цечой Тамара, Исмейланаькъан Султан, Имгожанаькъан Іалаудин, иштта духхабараш а. Царна карагӀдаьннар а цар цӀераш а йиц е йиш яц вай тӀехъа тӀадоагӀача ноахалла», — аьлар «Сердало» газетига, республика мохктокхкама музея кулгалхочо Саганаькъан Мухьмада.

ГалгӀай Республика Къаман библиотеке «Путешествие в мир периодики» яха хоамий ди дӀадихъар

ГӀазданаькъан Ахьмад

ГалгӀайчен, Янданаькъан Джамалда цӀерагӀча Къаман библиотеке, «Культура для школьников» Еригроссе культурно-образовательни проекта чуйоагӀаш «Путешествие в мир периодики» яха, хоамий ди дӀадихъар. Республика керттерча библиотека хьаьшашта юкье, цу дийнахъа, Шолжерча №1 йолча иш-

коле деша дагӀа бераш дар, шоай кулгахочунца Хасенаькъан Зухрайца.

«Периодика отдела кулгалхочо Баркинхой Лидас довзийтар, цаг-цхьаннена тӀехъа арадувлаш дола кепа йоазонаш, цо иштта белгалдир берашта дикагӀа дӀаэцаргдолчча бесси цу тайпара кепа тохаш арадувлача изданеша малагӀа пайда бахь таханарча

кагийбарий вахарера хьалаш довзийтара, дӀахо цо дийцар, библиотека хьалхашка лагӀтача декхарех, уж мишта кхоачашде таро хул, периодика оагӀонга диллача цунах малагӀа пайда эца йиш я. Вай таханарча ханага диллача периодиках, кхьча бесси аьлча хӀара денна тайп-тайпарча хоамашца арадувлача газетий а журналий а хоамашка дукха да кердадараш. Эггара ца хейча даргдоаца, наха эшаш

дола хоамий йоазонаш да цу тӀара дераш, царна кепа тохаш, уж арадахара хӀара денна беш ба из болх.

ДӀахо цо берашта хьалхадӀаккхар, книжка тӀа арадала ца кхоадеш дисса хоамаш газеташ тӀара, журналаш тӀара деша таро хул, аьнна. Отдела заведующе берашта дукха довзийтар кердадараш», — дийцар «Сердало» газетига, ГалгӀайчен Къаман библиотеке пресс-служба.

Къаман культура лораеш

Зилбухерча Россе доккха доацача къамий культуреи
Иадаташи хьокхаш йола, фестиваль д'айихьар Махачкале

Газданаькъан Ахьмад

«Дийна Иадаташ» яхача Махачкале д'айихьача фестиваль-форуме дакъа лоацаш хилар, республикерча къаман кхоллама ц'аг'а къахьегаш йола делегаци. Из фестиваль д'аяхьа г'ю деш хилар: Россе культура министерство, Россе паччахьалкхен кхоллама ц'ен болхлой, Селий мехкара культура министерство, иштта кхыбараш а. «Дийна Иадаташ» яха фестиваль-форум в'ашаг'еллар Россе дахача къамай культураху Иадатахи дараш белгалде, кхувш латтача къонабарашта юкьера бувзам ч'оаг'бе, къамашта юкьера барт-безам лакхлург'бола наькъаш доаржаде.

Из гулакх дика довзаш, дуккхача шерашка цу наькъа т'а къахьегаш хьабоаг'арашта культураху кхоллама балхахи дараш в'аши д'а-хьа довза, шоай-

ла пайда эца боккха аьттув луш хилар из кхетаче. Цъхана болх д'абахьара наькъаш юкье доаладеш къамаьл хилар гулбенарий», — дийцар тха газетага вай республикерча Кхоллама ц'ен кулгалдеча Абдурзакова Аьсета. Из яр форуме вай къаман делегачен хьалха яьнна яхар. Цу фестивале юкье бар «Иадатий низ» яха суртгойтам, Селий мехкарча композиторий союза кулгалхо волча Фаталиев Рамзана дакъа лоацаш йола кхоллама лаборатори. Из яр Селий мехкарча доккха доацача къамай кхоллама тоабаша баь болх гойта моттиг. Агульски, рутульски, цахурски культураху яьзар цига г'юлла наха.

Исбахьален балхаш, иштта кхыдола кхолламаш хьокхаш мастер-классаш хьекхар фестивале доккха нач'ал долча говзанчаша. Шоаш мел хьокхача х'аманца шоай къаман культура йовзийтар цу наха. Селий мехкарча болхлоша геттара хоза т'айицар

вай мехкара, Черсашкахьара, Хиращкахьара, Нохчий мехкара, Адыгеера, Ставрополера, Астраханера, Балхарой мехкара — баха хьаший. Аьсета дийцачох, фестиваль д'айихьар лакхача боараме, барт-безам болаш. Хьашашта юкьера х'ара саг дог'тоздаьнна ц'аг'орг'волаш кхастабар Селий мехкара болхлой. Гуш дар, из доккха гулакх в'ашаг'доллаш къахьийгараш лакха нач'ал дола, шоай болх дика бовза нах болга. Йоккха моттиг д'алаьцар цу кхетаче къамий метташ лорадара, цар хьал тоадара г'улакхо.

«Дийна Иадаташ» яха фестиваль-форум боккха лерх'ам бола проект хинна д'аьттар», — д'ахо дувц Абдурзакова Аьсета. — Цига хьоахадир, тахан берригаш оарцаг'баьнна къоастаде дезаш дола доккхий г'улакхаш. Царех да къаман культуреи, наьна мотти лорабар, цар хьал дикача оаг'орахьа дерзадерг-

дараш юкье доаладар. Махачкале сона байра хьалха денза айса доттаг'ал лелладу нах. Цу гулакхо геттара дог айду. Цкъа байза нах д'ахо а цъхана болх беш цъханикъ дахьош чакхбалар беркате х'ама да. Селий мехкарча Кхоллама ц'ен болхлошца къамаьл деш, дукха пайдане дараш дайзар сона.

Культураца бувзам бола дукха нах бовзаш, царца в'аши аьттув хургбараш эцаш ха яьккхар оаха». Фестивале д'адоладаь лоарх'аме къамаьл д'ахо дихьар селий къаман Гамзатов Расула ц'ерах йолча библиотеке. Цу чу д'айихьача регионашта юкьерча конференце г'алг'ай къаман дувхарах йола доклад ийишар Г'алг'ай университетта педагогически факультета доцент, философски Иилман кандидат йолча Акинаькъан Хьавас. Зилбухерча Россе артисташа Аварски театра доазон т'а хьекхар доккха концерт. Цу юкье дакъа лаьцар вай къаман ц'ихеза артист волча Оздой Адама, Сурхот'арча

культура ц'ен концертмейстер волча Мамилганаькъан Назира. Форумера дипломаш денна белгалбир вай мехкхой. Цу мо йолча меттиге з'амига дар а доккха хилий д'аотт.

«Са дега боккха тоам беш хилар вай къонабараша боккхийчарцара лерх'ам лорабеш хьокхаш дола беркате г'улакхаш. Кавказе дахача къамаша из х'ама лорадеш, ч'оаг'а хозахет сона. Хала, т'ормигаш дахьаш йоаг'а со яйча, Хиращкахьара «Беслан» яхача ансамблерча йигаша, байдда хьат'абаьхка, гостинице д'ат'акхаччалца д'адихьар са дега т'ормигаш. Тхьовра денза Кавказе дахача къамаша лорадеш, доаржадеш хьадена гулакхаш да уж. Сога хьаттача цу г'улакхий боккха лерх'ам ба! Воккхаг'ачунцара г'улакх лорадар Кавказе массе шерашка ч'оаг'а теркалдеш хьаденад. Аьттонца, беркатаца дахалда деррига къамаш», — аьлар Аьсета.

ГалгIайче дикагIа вола участкови белгалвеш ва

Султыгнакыан Йоакъан

Тахан дIадолалу, Еригроссе «ХалкIа участкови» яхача, конкурса шоллагIа дакIа.

Из полице профессе эггара дикагIа ший болх дIахьош вола дакIа тIара полицейски малагIа ва хара дика накIабоалаш гIа ба. Цо таро хулийт нахаца айхха бувзам лелабе, бокIонаш лораяра органи а, иштта бахархой а бувзам шоайла хотта, общественни мах оттабе а таро хул полицейске балха.

ЦудухIа лорхIаме да, цу тайпара мероприятеш дIахьош хилар.

ДикагIа бола полицейскеш белгалбу региона тап-тайпарча дакIа тIа, аьнна белгалдир ГалгIай Республика бокIонаш лорача органашка.

Бахархошта вовзийт, «Народный участковый» яхача, цIера яхIе мел ваьннар, ГалгIай Республике Голла йолча МВД интернет-те Голла.

Кхадж тоссача дакIало-ацаш мел волча сага таро я малагIа полице болхло-чо зулам тахка масса моттиг я ха, цар наьха лоткIамаш мел тахкад, нахаца беш бола болх малагIа боараме латт, балха тIехIа даьха толамаш малагIаш да, балха новкIо-сташа цунна малагIа тешал ду, наха юкIе из мишта лорхIаш ва-ха.

Хьалхадоккх, кхадж тос-саргба Моттигерча МВД лархIа йолча сайта тIа Голла, ворхIагIа дийна-хIа, тов бетта дIадоладенна, ялхайтлагIа денга кхач-чалца.

Шолжа-шахIара Пожарно-спасательни колледже хIанзарча ханара тренировочни майдаш хьайийллай

Газданаькъан Ахьмад

Шолжа-шахIара, Пожарно-спасательни колледже, таханарча хано дIадеххача бесса йола мастерскойш хьайийллай, уж я «Спасательные работы», «Пожарная безопасность» яхача балха тIехIа накIаяргIолаш. Говзанчаша белгалду, керда хьайийлла майдаш таханарча дено дIадеххача бесса хилар.

«ХIара яр царех лаьрхIа я пхе балха моттига. Ци ялара кхерамзлен, кIалхарваккхара балха дакIа тIа эггара чоагIагIа эшаш йолча спорта видах цига тренировкаш дIаяхIа йиш йолаш я.

Йолаш я мобильни скалодром, дега-пехкашта хулаш

йола хало меттаоттаяра йола тренажер, спортивни тоннель, ца хилча яргIоаца инструменташ. Тренажераш а я.

Со тешаш ва, таханарча денна, эшаш мел йола тренажераш хиларо тхой колледжа студентий а, иштта укхазара арахецача дешархой а шоайла яхIе бала йиш йолаш толамаш хург-да», — аьлар «Сердало» газетага, дукхача оагIонех латтача центра кулгалхочо Аькхамарзанаькъан Мухарбика.

«Молодые профессионалы», «Образование» яха проекташ маьхалиоахаш, тов бутт бовш, Iарпенаькъан И. Ю. цIерагIа ГалгIай политехнически колледже кхоь мастерскойш хьайийллар. Тов бетта ийслэгIа дийнахIа, керда площадкаш хьаелларгIа Назранерча серви-

са и быта колледже. Уж лаьрхIа я: сетевой а системни а административна, веб-дизайна, хоамий кхерамзленна.

2024-шу йистедалалехIа, ГалгIайчен дешареи, Илманеи

Министерства чуйоагIача дешара организацешка 30 мастерской хьаелларгIа», — аьлар тхога моттигерча дешареи, Илманеи Министерства пресс-служба.

ГалгIайче дийцар ха яккха нах чуэца моттигаш кийчIьярах

Берданаькъан Лорс

хургийи.

Ха яккхара нах чуэцаш йола моттигаш ца хилча яргIац IаьхIа чоалханера хьал отташ хуле цу чу нах Iергболаш, иштта вахаре ца хилча яргIоаца хIама а цига хургIолаш. Шолже, цу тайпара помещенеш я №1, №2 йолча ЮкIерча ишколашка. Иштта тохкаш да, Шолжерча №7, №8 йолча ПВР доазон тIа, нах чубитара йола моттигаш е таро

Ха яккхара нах чубита моттиг кийчIе езарах дийцар шахIара мэре. Цу кIамаьле дакIа лоацаш хилар: шахIара администраце ви-калаш, иштта Чоалханерча Хьалай, ГО отдела кулгалхо Беканаькъан Халид, иштта лакхехIа иййцача дешара урхален кулгалхой.

Совещане доакIашхо-ша иййцар, цу тема, тайп-тайпара оагIонаш.

Экажакъонгий-Юрта мини-футболах ловза майда хьалъергья

Берданаькъан Лорс

Ший телеграм-канале республика кагийбарий гТулакхах йолча Комитета беча хоамах, «Играй и развивайся» проект маьхалйоаккхаш майда хьалъеш я.

Из хьалъяра харжа доазув да Экажакъонгий-Юрт кхоачалуччара. ХІанз укх сахъте, цига дІахьош да лъаттанцара балхаш.

Проекта команда, дІахо йодача хана, из спорт езака кагийбарашта юкье турнир дІахьоргий ха гІерташ ба.

Проект хьаллара маІан да, кагийбарий Комитета викалаша яхачох, регионе гІолла минифутбола спорт дегІайоагІаргІолаш новкъостал дар.

ГІалгІайче «Армхи» курорт дегІайоалаяра миллиардаш ахча хьожадергда

Султыгнаькъан Йоакъап

ГІалгІай Республике маьхалйоакхургья эггара лоархІамергІа йола проект — «Армхи» курорт дегІайоалаяра хьожадергда 13 миллиард сом. Цунах ах хиллал дола ахча «Акрополь» — инвестора Поаланкхой Ахьма-

да юкьедахъаш да, из проект маьхалъяккхара, аьлар «Сердало» газетага, региона министрий кабинета пресс-служба.

Республика хозача, лоамарча ДжІайрахъа чоаже кхоь канатни наькъаш хургда, иштта горнолыжникашга лархІа

ЮкІалвала йиш йолаш искуственни лоа уллаш никъ хургба, бархІ эзар метр бІаьха болаш. Цул совгІа, уж хьалаш даь а ца Іеш укхаз хьалъе лерхІ ялх гостиница.

Хоам бу, гІалгІай курорт дегІаахара керда наькъаш леа а чоагІдаь а даьннад, кертте-

ра ДжІарахьарча района экономически оагІув «Кавказ. РФ» госкомпане урхалене чуйоагІаш я хІанз.

Пайда луш хургІола курорт хьалъе лерхІаш я 2029-ча шера, цу тайпара болх дІабодача хьале, наьха таро хургья 300 балха моттиг дІалаца.

Керттера хина турбаш лелхар бахъан долаш ГІалгІайчен МагІалбика районе хий хургдац

Берданаькъан Лорс

Цунах шоай телеграм-канале гІолла хоам бир «ИнгушрегионВодоканал» ГУПа говзанчаша, керттера хина турбашка хий иккха моттиг хилар бахъан долаш, «Кантышево» водозабора ший болх соцабу.

Ремонтеш еш йола тоаба ший болх дІаболабаь йоал цу моттиге, цар говзанчаша яхачох, хий иккха моттиг я «МагІалбик-Шолжа» районе хина турбашка, Дебе-Юртарча, МагІалбикерча моттигай наькъаш вІашагІкеттача.

Ресурсашца Іалашо еча предпріяте викалаша яхачох, ремонтеш еча юкья хий юхасоцадаь хургда МагІалбика-шахьара шоллагІа микрорайоне, иштта МагІалбика района чуйоагІаца цьаьца йолча юрташка.

ГІалгІайчен «Тюй-Юртара» подстанции тоаяра энергетикаша дІадахьийтад 4,5 млн сом

Берданаькъан Лорс

«Россети Северный Кавказ» — «Ингушэнергера» говзанчаша чоалханера хаоттама ханаш тІайоагІаш хиларца, кийчо яра аьнна республика электросетевой боахама объекташ тоаяь кийча хургІолаш, «Кантышево» 35/10 кВ подстанции ремонт йир. Из болх дІабахьара энергокомпане 4,5 млн сом дІадахьийтад.

Назрановски района ТЮй-Юрта, Долакха-Юрта тешшаме электричестваца Іалашо ярах тийша я, питающи оалача центрах, цига бах 25,4 эзар хиллала

нах, из доацаш а цига социаль-но лоархІаме 18 урхале а я болх беш. Цу юкье йодаш я «Долакха-Юрта-ТЮй-Юрта» водозабор-из я геттара а лоархІаме объект, цо хий лоаттаду 60 эзар саг вахача МагІалбика района.

Энергетикаша подстанце бархІ даьттаца лелаш выключателаш хийцар, царна меттала вакуумни яраш а оттаяь.

Выключателаш эггара чоагІагІа лорае езаш я, хІана аьлча, уж меттара йоале деррига а дІа-юха хьожадара балхаш юхасовцаргда.

Коммутаце аппараташ езаш я электрически сетей низ тІабодаш йола моттигаш

дІайоаяра а, иштта хьалсагара а, иштта цІаьхха совчоагІа тока низ тІабахарах уж кІезига вІашагІкхийтта хуле а автоматически уж дІайоаяра. Уж дика болх беш хиларах тийша да элетричестваца еш йола Іалашо ший йоагІаца бessa хилар а, оборудовани лораяр а.

Цудухъа выключателаш хоржача хана, вакуумни оала выключателаш дикагІа хиларах, уж харжар говзанчаша. Уж кхы а лелаш а хала яц, ехача тоаеш а аттагІа я, таташ а дац, лотаялар кхерамболаш а яц, экологие оагІонга диллача а дикагІа я.

«Электрэнергетике, цІи ялара кхерамзленна къаьстта

терко лоаттаю.

Вакуумни выключателаш кхераме яц, хІана аьлча, сиха лоталуш йола материалаш яц царца. Кхы кІезигагІа лоархІаме дац энергетикаш-та гонахьарча Іалама Іаткъаш хилар а. Экологие оагІорахъа, уж аппараташ мейрра «баьццара» аьнна цІи яккха йиш йолаш я — царца Іаткъаш йола во хІама яц.

ХІаьта хІанзарча ханарча оборудоване наха мел эшаш йола электроэнерги дІахьожая, цул совгІа, лелаярах кхеравезаш а яц», — аьлар «Ингушэнерго» филиала кулгалхочун декхараш кхоачашдеш волча, ТЮаршхой Рамзана.

ГалгIайчен Кердача Редантера бераш юртарча культура ЦIагIа начIал дегIадоаладеш да

Газданаькъан Ахьмад

ХIара бера ший начIал да, духьчала новкъостал мара эшац цунна из шийна ховр дегIадоаладе, кхоллама навкъа тIа хьалхара гIа боаккхаш навъаваха веза цу моча берашта. Из цIаькхаз а чIоагIдир Новый Реданта культура ЦIагIа, шоай начIал шаьрдеш доагIача бераша.

Итта шу даьнна Иленаькъан Алима ший хьехамча аьннар хьа а эшаш, шийна карагIдоалар фуд хьожаш я «Радужная кисть» аьнна цIи йолча, Халкъашта юкьерча исбахьлен, декоративно-прикладной искусства конкурсе дакъалоацаш. Йийиг толам боаккхаш хилар — «День Победы» яха цо баь болх «Изобразительни искусства» номинацех оттабаьбар, цунна жоре лакха мах оттабир, иштта Хьалхарча степеня Диплом а делар.

Кхы а Кердача Реданта шин дешархочо, шоаш регионашта юкьерча «Наш дом-планета Земля» яхача къонача говзанчий прикладной кхоллама балхах латтача конкурсе дакъалаца безам болаш хиларах хоам бир. Уж ба Ховтанаькъан Сабина, цо ший кхоллама болх гойтар «Горец», хIаьта Ховтанаькъан Зухра — скульптура «Горец, горянка». Шинна а йийига болх белгалбир конкурса доакъашхоша, дипломаш даларца.

«Саха вай начIал дола йийигаш дег чура даькъал ювц, дIахо а иштта толамаш даха таро хийла цар», — аьлар культура ЦIен кулгалхочо Хоаной Марета.

ГалгIайчен политехнически колледже музей хьайийллар

БIархой Муслим

«Укх деношка ГалгIайчен, Иарпенаькъан И. Ю. цIерагIча политехнически колледже, из колледж Йийиллача Иарпенаькъан Юсапа хетаяь, музей хьайийллар. Из доккхагI дола ноахал дагалоаттар да

цар сийдеш хилар а да, из доацаш а дешархошта хьалхадоккх цу дешара кхуврча керте лаьттар малав», — аьлар лаьрххIа йола акци дIахьош.

«Актови зале мероприяти цIай дездеш йола оагIув а хилар, укхказа студенташа шоай

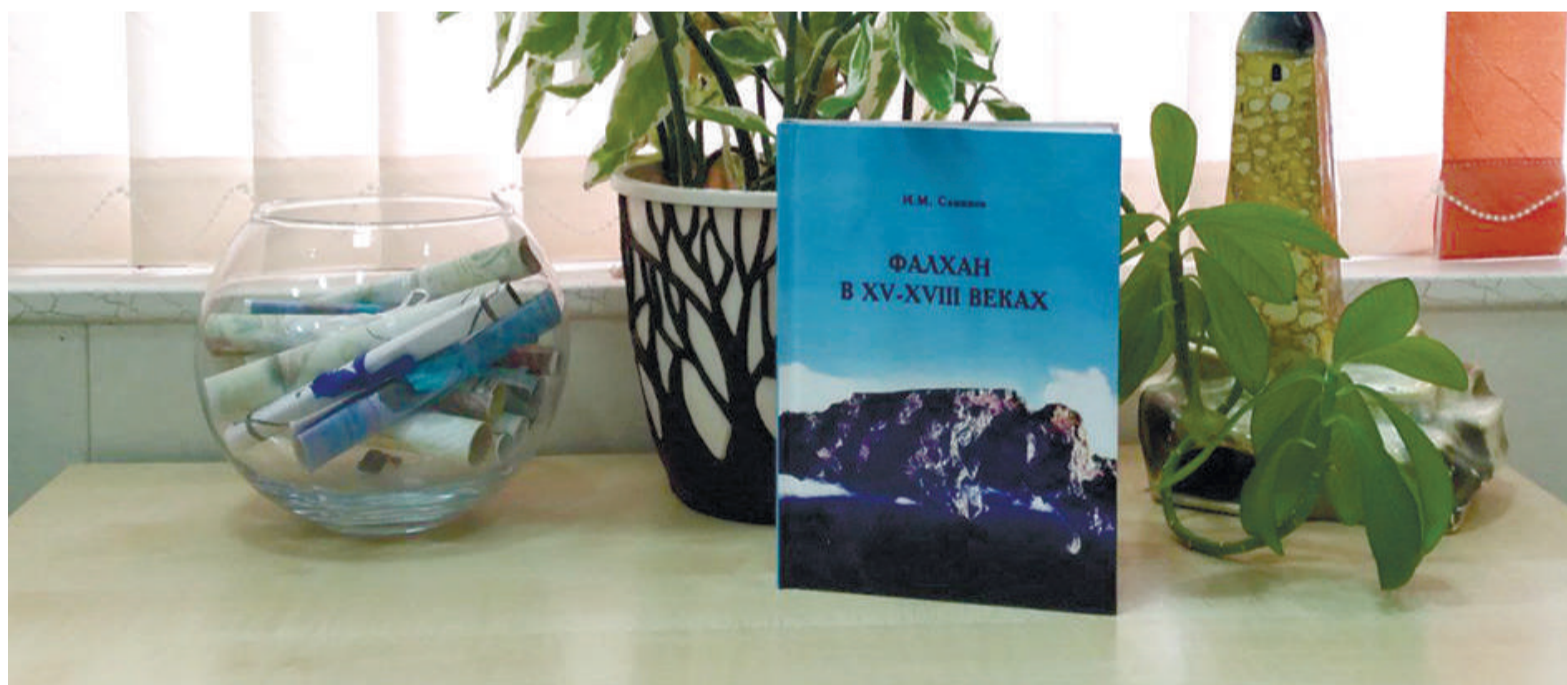

байташ ешарца, дувцарашца, илешца концерта оагIув дIалаьцар хьехархошта хьалхашка. Уж ерригаш а хетаяь яр колледж Йийиллачунна.

Мероприяти йистейоалаш «30-лет образования РИ» юби-

лейни майдилг ялар», — аьлар «Сердало» газета корреспондентага.

Мероприяти йистейоалаш, Аллея Славы а баха, колледжа дешархоша зизаш дехкар сийлен улга тIа.

ГалгIайчен библиотека оагIонашка латтаргда гаьнарча заман лоаман Фалхан юртах лаьца яздаь книжка

Газданаькъан Ахьмад

Политически Илма доктор, профессора, ГалгIайчен Илма цIихезача болхлочо Сампенаькъан Исроапа, Янданаькъан Джамалда цIерагIча библиотеке хьачуденнад «Фалхан в XV-XVIII веках» яха ший монографи, цо арахийцай из Махачкалерча «АЛЕФ» издательстве. Иштта, профессора Сампи-

ева книжка хургда региона муниципальни библиотекей мугIаре а».

«Из къахьегам хетабаь ба, исторе а культура а оагIонашта дика уйла тIаьохийташ, критически оалача хьисапе уйла яра, цхьан заманчухь хиннача Фалхан яхача лоамарча юрта хиннача вахара хетадаь, хIаьта кхы а татаро-монгольски, тимуровски, эрсий-черсий-ногайски чу-

хьалхар хилалехьа, дукхача ханашка, шаьрача аренашка дада лаьтташ дIадоахаш хиннача ханашка, хиннар дувцаш.

ГалгIайчен, дIаяхача ханашка, нийслуш хинна ца тоамаш, цунна исторически оагIонаш къаьгга хьагойт цу книжка тIа. Къаьстта из да цу тIа дувцар.

Фольклорах латташ долча даькъах лаьца вай дийцаьча, монографе чудоаладаьд

хьалхагIа кепе ца тохаш диссача фольклористиках, топони-миках, этнографех долаш дар.

Дахо а тохкама болх бара, керда оагIонаш хьаелл цу книжка тIа.

Из дукхагIча даькъе хетадаь да историкашта, этнографашта, иштта ГалгIайчен а Кавказа а истори дезарашта», — аьлар «Сердало» газетатага, ГалгIайчен Къаман библиотеке.

Головные уборы народов России АЛТАЙ БӨРҮК вебинар

14 октября в 10:00 ч. (МСК)
Центр культуры народов России
sknr7@bk.ru, 8 (495) 621 69 90

Галгҕайчен РДНТ болхлой Еригроссе вебинаре дакъа лоацаш хургба

Газданаькъан Ахмад

Россе цӀихезача артиста цӀерагӀча, Галгҕайчен халкъа кхоллама Республикански Цен болхлой, хьатӀадоагӀача пӀаьраска дийнахьа, «Алтай бӀрӀк»

Еригроссе вебинаре дакъа лоацаш хургба. Цига дакъа лоацаш хургболча наьхатаро хургья, Республикански Алтай кхолламан центра алтай бӀрӀк тегача говзанчаца, Айташева Татьянаца кхетаче дӀаяхьа.

«Вебинар дӀахьоргья, Еригроссе «Национальные головные уборы народов России» смотра-конкурса чуйоагӀаш. Алтай бӀрӀк — из я, алтайски къаман Ӏадатех йола, керта тӀа туллаш йола хӀама.

Из тегаш я цогала когех. Цу тайпара кийнаш духхьала цогала когех тийга Ӏец, уж кхы а тег цокья цӀоках. Оаса бохийт къегаш долча кӀадах, керта лакхе дӀачӀоагӀью кулга тӀехкагӀа кӀуж а бий. Вебинаре тохкаргда иштта,

тамашийна еш йола керта тӀа туллаш йола хӀама малагӀа маӀан долаш я а, из лаьтта Ӏокхессача цунна тӀехвала йиш ца хилар малагӀа маӀан да а», — аьлар «Сердало» газетага, Галгҕайчен РДНТ директора гӀонча.

Галгҕайчен Къаман библиотеке Цветаева Мариной кхоллама хетаяь выставка болх беш я

Газданаькъан Ахмад

Галгҕайчен Къаман библиотеке бех, эрсий поэтессай, Цветаева Мариной 130-шу дизара хетаяьча, «При свете совести» яхача выставкага хьажа. Даьхен поэзен исторе оагӀон чу аьлар Цветаева Марина цӀаккха а йовргӀоаца цӀи йита, хӀанза, цун мах бола литература, ший дешархой тӀаозаш да.

«Цветаева Марина Ивановна яьй 1892-ча шера 26-ча дийнахьа, тов бетта, дийшача интеллигентни дезале, Москве.

Байташ язье йолаялар из, кхы а зӀамига йолаш. Москве доалахьарча кхалнаьха гимназе дешаш хул из, цул тӀехьагӀа Швейцарерча, Германерча, Францерча — пансионаташка деш. Цветаева Мариной хьалхара «Вечерний альбом» сборник арадоал 1910-ча шера, цу тӀехьа цунна карагӀдоалар ца хоалуш а диссац литературни вахаре. Цул тӀехьагӀа кхы а ши сборник арадоал — «Вол-

шебный фонарь» (1912), «Из двух книг» (1913).

Цветаева Мариной атта вахар диадац, дукха халонаш

ла йийзар цунна: граждански тӀом, мехкагӀа яккхар, репресси, цул тӀехьагӀа Сийлахь-даймехка тӀом хьайна-

чул тӀехьагӀа кхыча дукхарча, эвакуаци дӀаяха йийзар... Цо лайнача халонех, цун кхолламах дувц, гойта-

ме го йиш йолча, цун произведенеша», — аьлар «Сердало» газетага, Галгҕайчен Къаман библиотеке.

**Гуйранара
Галама хозлен
Хламаш мишта
ю гойташ йола
мастер-класс
дГайихьар
Керда
Редантерча
культура ЦГаГа**

Газданакъан Ахьмад

**Керда Редантерча культу-
тура ЦГаГа, природни
материалах гуйрана-
ра Хламаш еш мастер-
класс дГайихьар, кру-
жоке даГача берашта
лаьрХа.**

Из иштта хилча бакъ-
ахьа хеташ яр, культу-
ра ЦДен кулгалхо Хоаной
Марет а.

«Галамо, Хлара шера, та-
машийна хозлен матери-
алаш ютт шийна тГехьа,
царех кГеззига говзал
йолча сага догГоздоакха
хозленаш е хала дац.
Галама материалах ший
кулгашца Хламаш еш хилча,
цо начГал совдоаккх, гов-
зал а дегГайоолаю, иштта
берий сатем а совбоалаш
хул.

Цу тайпара безам
тГабодаш йола Галама хоз-
лен Хламаш, шоай кул-
гашца бераша хьаколлара
эшаш хиннар дар: шишкеш,
докъаденна гГайнаш, тей-
наш, чГоаГга каьхат, бос-
бесара каьхат, пенопласт,
ПВА клей, дГайха клей,
ткъовронаш, тайп-тайпара
гаьн тГара Юлийга гГайнаш.
Уж кийчдаьдар хьалххе а.

Берий говзал йийца
варгвоачаш чГоаГга яр.
Цар хьаяь Хламаш, та-
машийна начГал гойташ
хилар, бГарг белабеш хоза
яр уж», — аьлар «Серда-
ло» газетага, мастер-класс
вГашагГьеллараша.

Ший овлаш довза саг

**Республиканна а мехка а дуккхаза накъаваьннача
Гарчакханаькъан Хьажбикара Мухьмадах лаьца**

Гарчакханаькъан Сали

**Вайна ца бовзаш, дуккха
нах бах вай республике, цар
Гулакхаш, караГдаьннараш
дГатехкача, цецвала а ме-
гаргволаш. Хьинарца, къа-
хьега харца дика Хламаш
дитад цар тГехьа тГакхувча
тГехьенна, республика мет-
таотгаеча, дегГакхувлача
доккха дакъа юкьедихьад,
цул араьха а цена болх беш,
шоаш хьабаьнна моттиг а
къам а дезадолийташ, хьа-
баьхкаб. Иштта, хьаьнала
никъ лелабергболаш, кхе-
баьб цар шоай дезалхой а.
Уж дешаш ала мегаргдолаш
ва, ТГой-Юрта вахаш вола
Гарчакханаькъан Хьажбика-
ра Мухьмад.**

Моллагга саг шийна гона-
хьарча нахах тараверз, зГамига
волча хана денз. Нагахьа санна
уж нах харцача Хламандца бо-
ацаш, къахьегамца хьоашал
долаш бале, царех тара хул
кхувш воаГлар а. БоккхаГчар
гойтараш во масалаш дале, уж
хьаэца тарлу царна гонахьа
кхестача кагехбараша. Мухь-
мадах вахара новкъа бетта-
беннараш дика нах хинначох
тара ба. Цун ший да а, Хьам-
зата Хьажбикар, юртарча «Ок-
тябра 40 шу» яхача совхоза
шурий-товарни ферман бри-
гадир хиннав. Оамал тохкаш,
денал, къонахчал довза этта-
ча санна, цхьацца моттигаш
отташ хул моллагГча сага ва-
харе. Нийсьеннай уж Хьаж-
бикара новкъа а, цо лелабаьча
балха тГла а. Хлаьта а ворГл дез-
алхо хьалххеве низ кхаьчаб
цун. Уж а дукхаГбараш вай
Сибрера цГадаякхача атта доа-
цача хьалхарча шерашка кхе-
баьб. Цудухьа ва Мухьмад а

халонех бГла ца къожабеши, де-
веннар хьаде кайоолаши. Цул
совГла, цхьаькха бехктокхаме
декхар кхоачашде дезар цун,
ше дезале воккхаГла хилар ба-
хьан долаш, зГамигаболча ве-
жарашта: Ахьмада, Ювназа,
Гусмана, Руслана; йижарашта:
ВахИдата, Радимхана — на-
къа къулба хинна латта везар.
ВоккхаГвар нах хьалхаван-
на водача сагах тара ва, цо уж
нийсача новкъа баха тарлу е
харцахьа чубига тарлу. Иштта
декхар дар Мухьмада хьал-
хашка лаьттар а. Ше зГамига
волаш денз хьабена никъ, ди-
кача Хламандца мара бувза ца
беш, зГамигабарашта хьокхам
хургбар мара ца деш, хьавенав
из таханрча денга кхаччалца.

Мухьмад ваьв 1954 шера
февраль бетта 28-ча дийна-
хьа Казахстана Кокчетав оала-
ча ГГалий тГла Гарчакханаькъан
Хьамзата Хьажбикареи
МарзаГланаькъан (Къоа-
стой) Мудара Дебиханеи де-
зале. Сона хеташ, цхьан
Хламандца доккха ираз хин-
над цун, мехка ваккхара са-
гото, шелал, моцал йовза ца
езаш. Цадахьа кхо шу мара
диса хиннадац, из ваьча хана.
Цу моттиго сел ийрчаяьккха-
яц цун бера ха. Эггара хьал-
ха боаГларашца (1957 шера)
шоаш Юбигача ТГой-Юрта
цГабоаГла цар дезал. Школе
деша а укказа вода кГайнк.
Цу хана, тамаш е мегаргГйо-
лаш Хлама из а да, цо дийша-
ча школан кулгал деш хиннав
Россе ГГорваьннача хьехархо-
чун цГи лелаеш хинна Зовра-
наькъан Жарапа Гадрахьман.
Директор математик хиннав.
Хетаргахьа, цунгара Гема хин-
нав Мухьмад моллагга Хлама
атта ларХла, Хлама тГатоха,
тГерадаккха, декъа. Цо ше яха-

чох, эггара дикаГчарца а, эг-
гара воГчарца а хиннавац
из, юкьерча боараме метема-
тика ховрех хиннав. Цо аьт-
тув баьккхаб аьнна хет сона
зГамигача сага, барХл класс я-
ккхачул тГехьаГла Буро тГарча
мах беча наьха техникуме
деша отта. Бухгалтера говзал
хиннай цо шийна хержар. Из
деша ваьГгача шерашка (1969-
1972), геттара дика лоарХлаш,
сий долаш болх бар из. Ерни-
га тикаш, кхачанца ювзаен-
на моттигаш Габдала доала-
хьа яр. Цу даькъе болх беш
бола нах, шоаш а шоай дезал а
Галашбе низ кхоачаш бар. Вай
мехкахочунга кхаьчар-м гет-
тара дика болх хиннаб, аьнна,
хет сона. Дийша воаллаше а,
из дГахьожаву Шолжа-ГГалий
тГарча «Горпицеторга» бух-
галтера Гулакха тГла. Фу дар
цун де дезаш хиннар? ГГалий
тГарча тикай кулгалхоша отчГ-
таш хьачутелаш хиннай шоаш
беча балхах, уж нийса йий
хьажа везаш, харцахьардар
тоадайт дезаш, хиннав из.
Дукха банзар зГамигача сага
цига болх, шин-кхаь бетта къа-
хьийгача, мехка хьалхашка-
ра декхар дГадала ваха везаш
хилар. ДГахорча шин шера со-
ветски эскара мугГларашка
а волаш, Ногинск-4 оалача
метте амал деш хул из. ПВО-
на чудоаГлаш долча тГема даь-
къе кхаьчвар вай мехкахо, юх-
хьанца сержанта цГи а йолаш,
взвода командира ГГонча хул
цох, кастта воккхаГвола сер-
жант ву Мухьмадах. Карар-
ча хана-м из эпсар ва, лей-
тенанта цГи а лелаеш. Бок-
кхача наха оолаш да: «Мич-
чыхьа вале а, ший дакъа хьа-
даккха ховш хила веза саг». Вай
мехкахочох аьлча санна
да уж дешаш. Шийна кара-

денна ГГулакх кхоачашдеши,
моллагГча Хламандца ювзаен-
на дикал яккха ховши хиннав
из даим. Цунна тешал ду эска-
ре цо даьхача шераша. Дика
тГемхо мехка лорбо ва, эшшача
метте да а этта, моастаГчох
из кГалхарбаккха ховргдолаш.
Цу мугГаре а тГехьабусарашца
хиннавац из.

Эскарера цГавеча, Наь-
сарен районерча мах беча
болхлой юкьарлонца (райпо)
волаш, заготконтран эконо-
мист хул цох. Цу балхах а
дика лоарХлавола зГамсаг. Де
дешаш хиннар дукхаГГча даь-
къе планаш увтГаярца дувза-
денна дар. Ернигача заготкон-
торан къахьегамца ювзаенна
а, Хлара заготовителя балха-
ца хетта а, увтГае езар цу тай-
пара планаш. Царга хьежжа
аьттув болаш хулар; нахага-
ра баьцадараш, сомаш хьай-
беш бу болх. Вайцига цу заман
чухь цхьацца цехаш яр сокаш
хьаеш, кабуц яшайоолаш, кхь-
дола наьха хьашташ кхоачаш-
деш. Цига къахьегаш волча
хана, кхачан промышленности
Ернигсоюзни заочни институ-
те деша вода Мухьмад. Оолаш
ма хиллара, хьайна ховр диц
ма де; кхь а дукхаГла довза
ГГерта. Из уйла яр цун а, Росто-
верча филиале экзамен дГяла
водача хана. Цига шин шера
деш цо, дГахо юхедисача кхаь-
шера Москве деш. «Юртбоаха
продукце кхом бе хари из
кийчГяри» яхаш яр 1981 шера
институт яккхарца цо караер-
заяь керда балха говзал.

Мухьмад санна бухгалте-
ра а экономиста а болх дика
ховш бола, йоккха поалхам
йола нах эшаш бар беррига-
ча вай мехка а. Цудухьа цунна
хала дацар республикал ара-
хьа дГаваха, шийна булурГбо-

ла болх лаха. Цъхайолча хана из бувзабелна хулар халкъя боахама дика чоалхане долча доакъоща. Тюменски областа Ханты-Мансийски округерча Новоанганске кхоач из. «Глав-тюменьгазпрома» къяхъегама эша хлама леладеча база воккхагвола экономист хул цох тлаккха. Цъха моллагвола саг лоархлавергвоацаш, болх хиннаб аьнна хет сона цунга цу юкъя кхаьчар. Газовикашта бурув тохача мел эшаш дола хлама лоаттадеш — оборудовани, оатхалаш, гирсаш — яр цун база. Къаьстта а вай мехкахочунна тлачлоагвоадар болхлой алапега хъажара а из оттадара а дош. Цъха-ши шу даьлча, из длакхет газ мичахъя я тохкаш болча нахах (экспедицех). Кхы а шин шера цар мугларе волаш къяхъег цо, Ямало-Ненецки округерча Ноябрьск яхача моттиге. Экономист а планоно-экономиче-ски отдела кулгалхо а волаш, болх бу цо цига. Из санна вола болхло шоай хилар ловргдар моллагча боахаме е предприя-тена, цудухъа 1982 шера Улья-новски областерча Терен-гульски райпо заготконторан директоралла балха хъех из, цига къяхъегаш диъ шу а до-аккх цо. Цигарча ггулакхаш из лоархлавеш хиннилга гойташ, цъха масал доаладергда вай. Болх дика барах, цунна бокъо лу Москве ВДНХ ваха а цига-ра тамашаш йовза а. Цу хана вай мехкахо ше цъхаь вацар. Саг йоалая, дезал болаш вар. Ер йоазув деш воаллаш, цъха хлама гучадаьлар сона. Хъаж-бикара Мухъмада фусам-на-на Коазой Ахъмада йоЛ Лиза хилар. Тайпан цли а даь цли а Йеешшаше, «харт», аьнна; да-гавехар сона поэт, прозаик, гишлонхо, дошлоргий автор Коазой Ахъмада Тимур. Цун йиша хила тарлу-кх из, мотта-делар сона. Со ггалатвувлаш а хиннавацар. Лиза хинна а хин-наяр Тимура йиша. Арахъя ле-

лача хана, ший фусам-даь нов-къост а йолаш, дезал кхебеча даькье цунна гло деш хъаенай из а. Масала, Ноябрьскке болча хана, из берий беша къяхъе-гаш хиннай, Теренгуле а цига-ра цъабаьккача Шолжа-Галий тла а мах беча наьха болх ле-лабаьб.

Мухъмада болх хувцалу, хланз (1986) цох ву Теренгуль-ски РАПО (районера агро-промышленни объединени) воккхагвола экономист-ре-визор. Ховш ма хиллара, ре-визор наьха балха тлахъажа оттавеш вола саг ва. Укха-за къяхъегаш вола саг тара хила йиш яц, Осменаькъан Хъамзата яздаьча «Тлабенача дахко калхарбар...» яхача дувцар тла вуьцача Жандара. Городера хъаким, цъхан хана шийца дийша саг волча венав из. Дла-юха къямаьл деш, шахъар тлара болх лаха беа тла шийна, йоах цо, бера ханарча новкъостага: «...Сона хланз дукхагвола дезар фуд аьлча, из да ваха а болх бе а уккхаза галий тла социл-га. Хъо даггара оарцагвоале, из кхочашхургда... Со теш цунах...

- Фу дергда ла укхазе? Малагвола болх булургба хъога?

- Сога яхий ла? — аьлар цо, цъхан юкъягвола уйла еш а ваьгвола-Хъаштдола болх бу-лургба. Цъхабаькда тикаш ка-райолаш со хуларе, тлаккха дикагвола хургда вайна...» Дийша воацача, цъхаккха балха говзал Юмаяь воаца-ча Жандара леладаьр леладе йиш яцар Мухъмадага. Ший ггулакх клоарггера довзаш вола саг санна, длавовзийтавар цо ше къя мел хыйгача мотти-ге. Къяхъегамца сий даьккха саг, цлаккха вусаргвац болх бо-ацаш. Кердача моттиге а дика тешал тлехъа долаш вар из.

Цу шерашка шоай доала-хъа йола кооперативаш хъае пурам луш дола закон арадоал. Цу тайпарча цъхан кооперати-

ва кулгалхо хул цох тлаккха. Ульяновск-Сызрань яхача ма-шенаш лелача боккхача нов-къя гюлла боагволаш болча во-дителаша салоларгдола, хлама дуаргдола моттиг хъаю цо а цун новкъосташа а. Кооперти-ваца къяхъегаш 3-4 саг вар уж. Кавказерча къямий лаьдалах шашлык деш йола моттиг а хъаелл. Кхыметтел Москвера водителаш а Ючууаш хиннаб цар кийчбеш болча кхачан-га сатесса, цох чам баккхар духъа. Вай фуннагвола дувце а, наха зе-м зув дикадар а водар а. Кооперативе беш болча бал-хах дика каяларах, нах равза хиларах, Мухъмадага кхоач арганара дарж. 1989 шера из хъожаву Ульяновски обла-ста Теренгульски хъун боаха-ма ОРСа (болхлой лалашбара отдел) директоралла. Цига ше волча юкъя а, къяхъегамхош-та ма хулла дикагвола ггулакх де-герташ, цар кьердаш дола, са-тувсаш дола хламаш лоатта-деш, шийна баркал а маьл а хургболча тайпара бу цо болх. Цунга хъежжа хъадеча хламах беркат а хул, хъаьнала тлехъе а кхув.

Боккхийча наха оалаш дук-хаза хезад сона, «хъаьнала до-ацаш даьккха рузкъа, беркат ца хулаш дладода». Цъхаьк-ха а оал цар, «харцача наь-къаца тладенар, миччахъа гюлла даха а, хъа ценах е де-залах дода». Цу хламаех лора-луш хинначох тара ва Той-Юртара зламига саг, хлана аьлча ше хъадечох беркат а хулаш, цлена тлехъе кхейь цо а цун цен-нанас а. Мухъ-мадеи Лизайи ши воЛ, ши йоЛ да. Эггара йоккхагвола Альби-на я. Цо чакхъаьккхай Къил-баседа Кавказа паччахъалк-хен ггулакха тлара нах кийч-беш йола академи. Менедже-ра болх бар цо Юмабаьр, бакъ-да вайцига из болх бе мот-тиг цахиларах, цо къяхъий-гар бухгалтер йолаш. Альбина маьре я, кхувш воагволаш 3 де-

залхо ва цун. Шоллагвола Фати-ма я. Цо, тлехдика дешаш, чак-хъаьккхай вай университет, болх баьб бухгалтер йолаш Галлгвайчен бе-беча къяхъега-ма коллективашка. Маьре яха-чул тлехъагвола, ший дезалца Ка-зане дла а яха, цига яхаш я из. Клаьнкаш ИбрахИми Адами яхаш ба. Воккхагвола экономи-кацеи бокъонашцеи ювзаенна институт яьккхай, зламагвола — политехнически колледж. Уж а, вахаре данийсбенна, шо-шоай моттигаш хъалийца, длаайтгаб.

Саг клеззига воккхалгахъа ласте, цленгахъа сагувсаш, ший мехкагахъа уйла йолаш хул, вай фуннагвола дувце а. Ше арахъа леле а, цлаккха ше малав, овлаш мичара да дицденна хиннавац, аьнна, хет сона Хъажбикара Мухъ-мад. Цъхацца эцарца-йохкар-ца дувзадена ггулакхаш ле-ладаьчул тлехъагвола, юха а пач-чахъалкхен балха тла соц из. Хланз из дай баьхача мехка-вар. Цъгарчоа цо влашагвола «АМХ-Бизнес» яха фирма, ше цун кулгалхо а волаш. «Энтес» яхача туркий мехкарча фир-маца айхха бувзам а лоатта-беш, Магасерча мехкдаь ад-министраце, паччахъалкхен, парламента ценош хъалде-ча, эшаш бола кхоачам ло-аттабора цо (гишлон мате-риалаш, кхачанна мел эша хлама). Цул тлехъагвола, из балха вода, Галлгвай республикан унахценоно министерствон керттара болхло-ревизор, керттара специалист волаш. Кхыча моттигашка лоацача хана къяхъийгададе, укхазе 10 шера цу ггулакха тла хул из. Хлетта хъаь республика яр, фусамех беа лелаш эзараш нах бар, хъабе болх а баха мот-тиг а йоацаш. Тайп-тайпарча районашка баракашка бахар фусамех беа лелараш. Лорий а медийжарий а алапеш лоха дар чоагвола. Цу заман чухъ, он-колог волаш Шолжа-Галий

тла болх баьча, цул тлехъагвола Наьсарерча районни больни-цан керттара лора замести-тель хиннача Дибаранакъан Султанаца къямаьл хилар са. Цо яхачох, паччахъа заман чухъ (1917 шу тлакхачале) дуккха дикагвола хъал долаш, тладоагволаш долча хламанде дикагвола лалашбаь хиннаб унахценоно болхлой. Цуду-хъа Хъажбикара Мухъмада хъаде, корта лаза, тоаде шорт-та хлама дар узхаса. Район-ни больница хиннача яр ре-спубликан больница, кхаь ре-спубликера (хирий, нохчий, ггаллгвай) влашагвола хийтгача наха готта яр цига. Унахой хила безачул кхооза дукхагвола бар, дарбанче шеръеннаеце а. Малагвола керттара декхараш дар цунна хъалхашка лаьтга-раш, сенах жоп дала дезаш вар из? Унахценоно министр-ствонна чуйоагволача больни-цай, поликлиникай, амбулато-рей, кхыча пунктий боахама-ахчан ггулакхаш мишта лел, цу даькье бокъонаш телхаеш моттигаш нийслей, ггалаташ дувлийтий хъажа везар. Цунца цъхана тарбора цо юри-ста болх а. Хетадала тарлу, юрист мишта хул цох, аьнна. Мухъмад вайна хетгача тай-пара воацаш, чоагвола хьинар долаш, саг ва. 2006 шера цо заочно чакхйоаккх РФ юсти-це министерствон доалахъа-ра бокъонашца ювзаенна ака-деми. Хланз из, цъхаккха тай-пара шеко йоацаш, юриста болх бе, цу лостамагвола наха гю де а хъехамаш тела а йиш йолаш вар. Из цун кхоалагвола дешар дар: техникум, инсти-тут, академи. Саг ше мичча-хъа вале а, гонахъарча наьха уйла еш, царна гюйле хур-гвола хлама лохаш хила веза. Ше унахценоно министр-стве къяхъегача юкъя, 27 саг балха оттаве, царна дезал кхаба алапи хургдола мотти-гаш влаштлехъаьха карагвоал цунна. Нахагахъара баркал хинна ца Йеш, Даьлагахъа-ра а йоккха йоал хургволаш хлама дар цо даьр. Уж миссел бола нах балха оттабе атта дац. Хъажбикара Мухъмада баь тлехъара паччахъалкхен болх бар из. Цун къяхъегам зувш бар хъакимаш а, цу юкъя цунна еннай массехк сийлен грамота, мах бола совгволаш. 2014 шера вай мехкахо пенсе вода. Хлаьга а ши кулг влаштадилла, Йеш вац из. 2005 шера цо длаболабаьбар тайпан овлаш, цун нах тохкаш бола болх: мишта дебаш хъаденад тайпа (ларчакханаькъан, Га-ненаькъан, Духенаькъан)? «Ларчакханаькъан тайпан ло-ацца истории гениологии» яха книжка оттадаьд цо, ар-хивашка гюлла шийна кора-даь каьхаташ а боккхагвола-р дийцараш а ларде йица. Таха-нарча дийнахъа 563 оагвола длакхъаьчад из. Бакъда ара-даккха ахчан низ безандаь, хланзарчоа соцадаь латт. Цу балха тла а Мухъмада аьттув баргба аьнна хет сона. Дика хетаргдар цун дагалаттар кхо-ачаш а хинна, из книжка ара-доаларе.

Халмарзанаькъан вежарий Россё клубни чемпионата дото призераш хилар дзюдох

Гаьлаханаькъан Адам

Укх деношка, статусни яхьаш д'айихьар Шолжа г'алий т'а. Турнир д'ахьош йола моттиг я, олимпийски Путин Владимира ц'ераг'а кийчон керда Центр, из лаьрх'а яхьаш д'ахьош кийч'яь яр. Еригаш а цу юкье дакъа лоацаш 18 команда яр — 13 царех ма'ача наьха, 5 кхалнаьха.

Халмарзанаькъан Хьасан, Хьусен «Явара-нева» петербургски клубаг'а болаш, яхе болаш бар. Царца ц'хана муг'аре латташ бар Адамьян Арман, Тасоев Инал. Ц'к'арчоа хьалхарча раунде «Самбо-70» московски клубаг'а котало яккхар цар, полуфинале хилар сочерча «Жемчужинал» ч'оаг'аг'а.

Хьалхара моттиг яккхара бола никь царна к'айлар, Шолжа-Г'алий т'арча «Ахмат» команда.

Цу тайпара, К'ылбаседа Пальмира дзюдоисташ Россё клубни чемпионата дото призераш хилар.

Спортивни мероприятияе, безача хьашашта юкье бар: Российски Федерацие Правительстват'а Председател' заместител' Хуснуллин Марат, Россё дзюдо Федерацие президента Соловейчик Сергея г'онча.

Г'алг'айчен министерства ведомства командашта юкье д'ахьош хиннача мини-футболах йолча Республикански турнире хьехархой котбаьлар

Берданаькъан Лорс

Хьехархой аьнна аз белгалъяьр я, региона дешареи, Илманеи Министерства команда.

Ара а яьлар из, ловзача хана, «Минобразования», аьнна.

«Ингфутбол.ру» сайта т'а хоам бечча бесса, Г'алг'айчен

мини-футбола чемпионата котъялархочун ц'и яккха таро хилар, республика Минобразоване, яхьаш йистеялалехьа, Хьалхленна котало яккхарца.

«Минобразования» г'алг'ай МВД командаца ловзаш, оттабе безаш бар из мах. Матч йистеяьлар, тешшаме, региона хьехархой оаг'орахьа котало а йолаш. Из йистеяьлар чот 5:1

йолаш.

Шоллаг'а моттиг яккхар «Минобразоване» т'акхувш йолча, «Сбербанка» команда. Геза совг'аташ даьхар милице болхлоша. «Дикаг'а волча, турнира бомбардира ц'и яккхар, котбаьнарний команде ловзачунна.

«Минобразования» нападающий волча Дзортанаькъан Ас-

лана, чемпионат д'ахьоча юкья, 36 бургац чуяьккхар.

Хьалхлене дакъалоацаш еригаш а 8 команда яр. Царна юкье белгалдаьчча бесса республика МВД футбол езараш бар, Минобразовани, «Сбербанка», иштта Минпромсвязи, Адвокатски коллеги, «Магас», Росгварде, лотк'амий комитетата — командаш яр уж.

Г'алг'айчен «Чингиз» СК к'юна латархой Нохчашкахьа д'айихьача турнире котбаьлар

Берданаькъан Лорс

Укх деношка, Нохчий Гудермесски района Лохера Нойберы оалача юрта, йистеяьлар кагийбарашта юкье д'ахьош хинна ло'амеча латара Республикански турнир.

Г'алг'айчера

вика-

лаш бар, к'юнача тренера Муталанаькъан Ювсапа кулгалдеш бола, ло'амеча латара секце ухараш. Царех кхьянне яхьашка котало яккхар.

Амхаданаькъан Мохаммад-лаьлас, Муталанаькъан Мувсас шоай команда дера дото совг'аташ, Муталанаькъан Мухьмад геза призер хилар.

Х'анз ийсазлаг'а д'ахьош яр, Лохерча Нойбере, ло'амеча латара йола турнир. Из хетаяь яр Солтмурадов Мехдена. ДЮСШ кулгалхочо Саламханов Рахима дешаш белгалду моттигерча пресса: «Солтамурадов Мехди эггара к'юнаг'а, дикачунга сатувсийташ вола спортсмен вар тха ДЮСШ.

Бак'ьда, цунна хьаьха хиннадац йоккха ц'ераш яхийта. Из 2008 шера лаьтта аьгача хана валар. Из ч'оаг'а латк'яр тхона, цунца ц'хана клубе ихачарна. Цунна ц'и маьхалъяккхара, оаха лаьрх'ар, 2013-ча шера, цун сийна х'ара шера турнир д'ахьахьа».

Утерянный аттестат, выданный СОШ №4 с.п. Троицкое в 2020 г. на имя Мужахоева Асхаба Магомед-Башировича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии Б №4606119, выданный СОШ №17 с.п. Верхние Ачалуки в 2002 г. на имя Чаниева Зураба Яхьяевича, считать недействительным.

Утерянный аттестат серии 06 АБ №0009155, выданный СОШ №2 г. Карабулак в 2012 г. на имя Хамхоева Ильяса Расуевича, считать недействительным.

Утерянный аттестат, выданный СШ №1 с.п. Сурхиви в 1991 г. на имя Муцольгова Харуна Бахруновича, считать недействительным.

В соответствии с Законом Российской Федерации от 26 июня 1992 года № 3132-1 «О статусе судей в Российской Федерации» Квалификационная коллегия судей Республики Ингушетия объявляет об открытии вакантной должности судьи Назрановского районного суда Республики Ингушетия.

Заявления и документы, перечисленные в пункте

6 статьи 5 вышеуказанного закона Квалификационной коллегией судей Республики Ингушетия принимаются с «13» октября 2022 г. до 18:00 ч. 9 ноября 2022 г.

Обращаться по адресу: г. Магас, ул. К. Кулиева, д. 6, Управление Судебного департамента в Республике Ингушетия к секретарю квалификационной коллегии судей Республики Ингушетия – Джаниеву М-Б.О.

Последний день приема документов – 9 ноября 2022 года. Заявления и документы, поступившие после указанного срока, к рассмотрению не принимаются.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

ГалгIайче дIахьоргья «Са да-нана полице болх беш ба» яхача берий сурта конкурс

ГIазданаькъсан Ахьмад

**ГалгIайче дIахьоргья
«Мои родители работают
в полиции» кьонача сур-
танчий конкурс.**

Из дIайихьача бакъ-
хьа хийттар региона МВД
чуйоагIача Общественни со-
вета, бокьонаш лораеча боа-
хама. Цунна маIан да, чурча
гIулакхий органич болх-
лочунна профессии дикагIа
йовзийтар. Цунах хоам бир
«Сердало» газетага, ГалгIай
Республике гIолла йолча
МВД пресс-служба.

«Цу яхьашка дакъала-
ца йиш йолаш да органашка
болх беча наьха бераш ялх
шерагара 14-шу даллалца
ха яьннараш.

Цар шоай даьй-ноа-
ной сурт дилла деза, уж
балха болаш, е салоIама ха
дIахьош болаш.

Из болх бе йиш я,
моллагIча форматах А4
эIамагIа а доацаш А3
доккагIа а доацаш долча
каьхата тIа.

Техьашкарча каьха-
та оагIон тIа шоаш дулла-
ча сурта цIи язье еза, иштта
ший цIи, тайпана цIи, яьнна
ха. Конкурсах деш дола бал-
хаш хьэацаргда тов бетта
25-ча денга кхачалца
ГалгIай Республике гIолла
йолча МВД хоамий бувза-
мах.

ДикагIа дола кхо сурт
Россе МВД дIадохийтаргда,
конкурса федеральни этапе
дакъалоацаргдолаш.

Конкурса жюре бел-
галвергва котваьнна кхо
саг: цар яьнна ха хила еза
6-шерагара 8-шу даллал-
ца, 9-шерагара 11-шу дал-
лалца, 12-шерагара 14-шу
даллалца. Берий конкур-
се дакъа лаца безам бара-
ша телефон тоха еза укх но-
мерах (8734) 55-01-51 е
электронни адресах oios-
mvd-ri@yandex», — аьлар
тхоца къамаьлдаьчо.

ГалгIайчен хьунашкара хьалаш тохкаш бола лаяттара болх дIабихьар

БIархой Муслим

«ГалгIайчен экологе, Iалама
ресурсай Министерства гов-
занчаша региона хьуна хьа-
лаш миштад хьожаш лаятта
тIара зем боаккхаш бола болх
йистебаьккхар. Цу тайпара
болх дIахьош хилара маIан
да, хьуна зе деш дола лазараш
а, иштта чоапилгаш а лаят-
тах лата йий хьожаш, дIахо
из зулам хьуна юкье даьнна,

цо хьуна зе дергдоацаш. Цу
дерригне таро хулийт, ший
ханнахьа этта чоалхане хьал
юкьера даккха, хьу лазарех
кIалхара яккха.

Вай регионе, хьуна хьа-
лаш тохкаш болча болхлоша,
80 моттигашка даима из болх
дIахьош хиннаб. Уж я: Iаьлий-
Юрт, Илдарха-ГIала, МагIалбик,
Керда-Редант хьуна доакъ-
ош тIа яда моттигаш, иштта

Шолжерча лесничества даь-
къа тIара хьуна аьлеш Оалка-
ма, Галашка, ГIажара-Юрта,
ТIаргима, Iарамхи, Мужеча даь-
къа тIара хьуна аьлеш. Хьуна
боахамашка кьахьегаш болча
болхлоша даима тIахьожам л-
аттабеш хилар бахьан долаш,
ер ма дий аьнна, хьуна зе дарг-
дола лазар кхийтта моттиг бел-
гальяь яц. Бакьда, цу тайпара
хьуна боахама хьалаш иштта
дика хургдолаш, даима из болх

дIахьош хила беа», — аьлар
«Сердало» газетага, ГалгIай Ре-
спублика Iалама Министерства
пресс-служба.

Цу боахама болхлоша яха-
чох, тохкамаш даь хилара болх
кхы а дIахо типологически то-
абашка кьахьегача наха чак-
хбаккха безаш ба, ГалгIай Ре-
спублика а Россе а юкьара хьа-
ийчача хьуна боахамий хьалаш
миштад хара.

ГалгIайче Назрань-шахьаре лаярххIа йола майда хьайийллай

БIархой Муслим

«Наьсар-Кертерча админи-
стративни даькъа тIа Лево-
бережная урамах хьальяьй
спортивни майда, вай кагий-
барашта, сайрийна шоай тре-

нировкаш дIаяхьара цо дика
новкъостал дергда.

ГалгIайчен кагийбарий Ко-
митета «Спортмастер» ком-
панегара Назрань-шахьара
мел эшаш йола оборудовани

дIаяхьийтар спортивни майда
хьальяра, цунах кьаьстта бар-
кал оал комитета.

Ший аргIах, Наьсар-Кертер-
ча администраце новкъостал
а деш, бахархой гIонца майда
хьальяра кIийле кийчйир», —

аьнна хоам бир «Сердало» га-
зетага, шахьара администра-
це пресс-служба. Мэре болхло-
ша яхачох, цу тайпара майда
хьалье лерхI Столични урамах
латтача барайттаза вIаштара
даьча цIен доазон тIа.

сердало

Учредители:
Правительство
Республики Ингушетия и
ГАУ «Общенациональная
газета «Сердало»

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес Правительства РИ:
360001, г. Магас,
пр. И. Зязикова, 12.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Россохранкультуры
по ЮФО.
Рег. номер ПИ № ФС 10-6526
от 5 марта 2007 г.

E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в
компьютерном центре редакции
газеты «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
12 октября 2022 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № 1435 Тираж: 2000 экз.

ГалгIайче боагIаргба Российски спортсоюза доакъашхой

Берданаькъан Лорс

Кхоана, ГалгIайче боагIаргба Россе спортсоюза доакъашхой. Уж вайцига бахкар, «Олимпийские легенды-детям, молодежи и детскому спорту России» яхача Ерригроссе благотворительни программа дакъа хинна дIаоттаргда.

Цу спортивни программа доакъашхой ба Олимпийски ловзарий а дуненна чемпионатий а котбалархой. РСС маIан да, Халкъашта юкьерча олимпийски комитетта дар санна.

Шоайла хоам а беш, россе цIихезача спортсменаша, спортсменаш-олимпийцаш, кхыбола цIераш лелаю спортсменаш, хIанз дIабоалалаш мара боаца — цу тайпара хьаллоац.

ДухагIча даькъе, кхоана боагIача ГалгIайчен хьашашта юкье ба: дика цIихеза бола олимпийски чемпионаш, Европа лоIамеча латара ялхазза чемпион, фехтованех олимпийски чемпион, дуненна чемпион, СССРа спорта цIихеза мастер Никонова Валентина а, иштта кхыбараш а.

Делегаце кертте латт Россе спортсмени сийдола президент, кхозза олимпийски чемпионка, ийссаза фехтованех дуненна чемпионка Горохова Галина.

ГалгIайчен спорта Министрства хоам бу, царех цхьан доакъашхоочо, боксера — говзанча, дукхача турнирашка котало яхача Байсангуров Хьусана безам барашта мастер-класс лургья боксах. Мероприяти дIаяхьа лерхI «РСШ ОР латарах» ГБУ, тов бетта ворхIагIча дийнахьа, 11:30 сахьат даьлча.

ШоллагIча ах дийнахьа цIихезача атлеташца пресс-конференци дIаяхьа лерхI из мероприятия вIашагIеллараша.

Мужече Iадсаькх тохарах Iомалуш хьалхара турнир дIайихьар

Берданаькъан Лорс

Цу яхьашка дакъа лоацаш хиннараша, чарахьал деш лоацача оалхазара хьисапе тохаш дола Iадсаькх, мишта кхет хьожаш дар шоашта хьалашка оттадаь декхараш.

Цу тайпара турнир республике хьалхара дIахьош яр, аьнна хоам бир тха газетага, «Арчер Сунжа» клуба кулгалхоочо Йовлой Мухьмада, из яхьашка дакъалоацаш хиннарашта юкье вар.

Яхьашка дакъалаца йиш йолаш вар хIаравар, безам ба-

рашта йийлла турнир яр из. Цудухьа цига дакъа лаца бийхабар лоалахарча республика Iадсаькх деттараш а. Цу гулакхе дакъа лаца кийча хилар Дагестан. Ялх тайп-тайпарча оагIонех латтача шиннех, уж котбаьлар дика Iадсаькх тоха ховш хиларах. Дошо майдилгаш яьхар Алиев

Газиява, Кадиев Кайтмаза.

Юхейиссача йиьнех Султыганаькъан Урусханаца нийслургволаш цхьаккха а вацар, ишттачарех бар: Чопанаькъан Ислам, Пазгиренаькъан Сулейман, Баркинхой Мовладин. Мовладин эггара дикагIа Iадсаькх тохарех хилар цу турнире.

Хамхой Iаьбла дзюдох йолча клуба кьонача атлеташа Московски областе дIайихьача турнире хьалхара моттиг яьккхар

Берданаькъан Лорс

Тахан «Сердало» хоамий оагIон тIа, республика кьонача дзюдоисташа баьккхача толамах бола хоам бар, цар Самаре хиннача яхьашка команда юкьара хьалхара моттиг яьккхар. Из толам геттара а чоагIа тара ба ухх де-

ношка Москве, Россе МЧС ГО хьакхелла 95-шу дузаш хилара хетаяь хинна дзюдох йола йийлла турнир дIахьоча хана вай спортсменаша баьккха хиннача толама.

Хьалхара моттигаш яьхар: Iарчакханаькъан ИсмаIала 42 кг дозал долаш, Iарчакханаькъан

ИбраIама — 50 кг дозал долаш, Iазданаькъан Муслима — 55 кг дозал долаш, Котанаькъан Мухьмада — 60 кг. Геза майдилгаш яьхар Кьоастой Мейле — 30 кг, Хьулхой Гирихана — 46 кг.

Самаре санна, вай спортсменаша укхача а хьалхара моттиг яьккхар.

Яхьашка дакъа лоацаш хилар 2012-2013, 2010-2011, 2008-2009, 2005-2007 шерашка баьраш. Царна юкье бар Москва, Московски областера, Можайскера, Истрера, Тверера, Торжккера, Архангельски областера, ГалгIай Республикера, Псковски областера-викалаш.